

Sel, Mahitap – Özgen, Süleyman, “Tanzimat’la Geleneksel Kent Merkezlerinin Yeni Kent Merkezlerine Dönüşümünün Sinop’taki İlk Adımı: Eski Belediye Binası”, *Karadeniz Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 10/22, ss.199-223.
DOI: 10.31765/karen.1444598

Bu makale etik kurul izni ve/veya yasal/özel izin alınmasını gerektirmemektedir.

This article doesn't require ethical committee permission and/or legal/special permission.

* Araştırma Makalesi / *Research Article*

** Doktora Öğrencisi,
Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen
Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim
Dalı, Trabzon/TÜRKİYE
✉ mahitap.sel@ktb.gov.tr

ORCID : 0000-0002-0971-2771

*** Doç. Dr.,
Karadeniz Teknik Üniversitesi, Mimarlık
Fakültesi, Mimarlık Bölümü,
Trabzon/TÜRKİYE
✉ sozgen@ktu.edu.tr

ORCID : 0000-0002-3183-0424

Anahtar Kelimeler: Sinop Eski Belediye Binası, Tanzimat Dönemi Dönüşümü, Batılılaşma, Sinop Yeni Kent Merkezi, Kurul Kararları, Koruma

Keywords: Sinop Old Municipality Hall, Tanzimat Period Transformation, Westernization, Sinop New City Center, Board Decisions, Preservation

Geliş Tarihi / Received Date: 28.02.2024

Kabul Tarihi / Accepted Date: 22.11.2024

TANZİMAT’LA GELENEKSEL KENT MERKEZLERİNİN YENİ KENT MERKEZLERİNE DÖNÜŞÜMÜNÜN SİNOP’TAKİ İLK ADIMI: ESKİ BELEDİYE BİNASI*

Mahitap SEL** - Süleyman ÖZGEN***

Öz: Kültür varlıkları bakımından zengin olan Sinop’a ilişkin tescil kararlarının, 1952 yılından itibaren alındığı görülmektedir. Sinop’ta toplu tesciller 1979 yılında başlamıştır. 1979 yılı öncesinde yapılan tescillerin bazıları, yeniden tescil listelerine aktarılmamıştır. Yani 1979 öncesi tescil kararları geçerlidir. 1979 yılı çalışmalarında tescili yenilenmeyen bazı yapıların tescili devam etmiş olsa da Koruma Amaçlı İmar Planlarında tescilli olarak işaretlenmemiştir. Sonrasında tescil bilgileri unutulup gitmiştir, yapılar korunamamıştır, kaybolmuştur. Bu yapılardan biri de Sinop Belediyesi “Eski Kagir Binası”dır.

Eski Kagir Binası; 1860’larda Sinop surlarının önünde Hükümet Konağı olarak inşa edilmiştir; 1880’lerden itibaren Belediye Binası işleviyle hizmet vermiştir; Tanzimat Dönemi ve belediyeleşme süreciyle dönüştürülen “Yeni Kent Merkezi”nin ilk yapısı olmuştur.

“Eski Belediye Binası”nın tescili, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunun 14.2.1976 tarih 8950 sayılı kararıyla yapılmıştır. Bina tescilden hemen sonra, 1976 başında yıktırılmıştır. Yerine hemen betonarme yapı inşa edilmiştir. Betonarme yapı da 2022’de Millet Bahçesi projesinde kaldırılmıştır. 1976’daki yıkım sonucunda, Tanzimat Dönemi’nde dönüştürülen “Yeni Sinop Kent Merkezi’ni” belirleyen üçlü yapının (Belediye Sarayı-Hükümet Konağı-Saat Kulesi) en eski bileşeni de kaybolmuştur.

Yapı, 1863’ten 1976’ya kadar 113 yıl boyunca kullanılmıştır. Tanzimat ve Batılılaşma süreciyle başlayan belediyecilik anlayışının Sinop’taki binasıdır.

Yapının yeri günümüzde, kentsel ve arkeolojik sit sınırları içindedir. 2021 yılında, “yapının tescili ve yeniden yapılabilmesi” için Kuruldan izin istenilmiştir. Cevaben, “yapının toplu tescil-tespit çalışmalarından önce yıkıldığı” ifade edilmiştir. 1976’da yıkılmış yapının kaybını önleyebilecek olan tescil işleminin yok sayılması ve yapının kaybolması çalışmanın ana problemini oluşturmaktadır.

Tarihi ve mimari özellikleri nedeniyle Eski Belediye Binası’nın tescilinin yenilenmesi gerektiği düşünülmektedir. Çalışmada; Batılılaşmanın etkisiyle 1860’lı yıllarda dönüştürülen Sinop kent merkezinin ve bu merkezin ilk yapısının literatüre kazandırılması, tescillenmesi amaçlanmaktadır.

THE FIRST STEP OF THE TRANSFORMATION OF TRADITIONAL CITY CENTERS INTO NEW CITY CENTERS WITH TANZIMAT IN SINOP: THE OLD MUNICIPALITY BUILDING

Abstract: It is seen that the registration decisions regarding Sinop, which is rich in terms of cultural assets, were made since 1952. Mass registrations in Sinop started in 1979. Some of the registrations made before 1979 were not transferred to the registration lists again. In other words, the registration decisions before 1979 are valid. Although the registration of some structures whose registrations were not renewed in the 1979 studies continued, they were not marked as registered in the Conservation Development Plans. Afterwards, the registration information was forgotten and the structures could not be preserved and were lost. One of these structures is the Sinop Municipality “Old Masonry Building”.

The Old Masonry Building was built in the 1860s as the Government House in front of the Sinop walls; it served as the City Hall from the 1880s onwards; it was the first structure of the “New City Center” that was transformed with the Tanzimat Period and the Municipalization process.

The registration of the “Old City Hall” was made by the decision numbered 8950 dated 14.2.1976 of the High Council of Real Estate Antiquities and Monuments. The building was demolished immediately after the registration, at the

beginning of 1976. A reinforced concrete structure was immediately built in its place. The reinforced concrete structure was also removed in the Millet Garden project in 2022. As a result of the demolition in 1976, the oldest component of the triple structure (City Hall-Government Office-Clock Tower) that determined the “New Sinop City Center” transformed during the Tanzimat Period was also lost.

The building was used for 113 years from 1863 to 1976. It is the building of the Municipality understanding that started with the Tanzimat and Westernization process in Sinop.

The location of the structure is currently within the boundaries of an urban and archaeological site. In 2021, permission was requested from the Board for the “registration and reconstruction of the structure”. In response, it was stated that “the structure was demolished before the collective registration-determination works”. The main problem of the study is that the registration process, which could have prevented the loss of the structure that was demolished in 1976, was ignored and the structure was lost.

It is thought that the registration of the Old City Hall should be renewed due to the historical and architectural features of the building. The aim of the study is to bring the city center of Sinop, which was transformed in the 1860s under the influence of Westernization, and the first structure of this center to the literature and to register it.*

Giriş

Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu (GEEAYK) 1951 yılında göreve başlamıştır.¹ GEEAYK’ın Sinop’a ilişkin aldığı -ulaşılabilen- ilk kararı 1952 yılına aittir. GEEAYK’nın 12.01.1979 tarih 1499 sayılı kararı ve sonrasında Sinop ili sistematik toplu tescilleri yapılmaya başlanılmıştır.

Sistematik toplu tescil kararından (12.01.1979 tarih 1499 sayılı kararı) sonra yapılan işlemlerde, sanki bu karar öncesine ait karar yokmuşçasına eski kararların dikkate alınmadığı tespit edilmiştir. Bu karardan daha önce tescil edilmiş bazı yapıların/sit alanlarının tescili unutulmuştur. Böylece, 1499 sayılı karar öncesinde tescilli bu yapılar/alanlar tescilsiz gibi yıkılmış, kaybolmuş veya kaldırılmıştır. Bu yapılardan biri de Sinop Belediyesi “Eski Kagir Yapısı/ Eski Belediye Binası”²dir.

* Bu çalışmadaki veriler ilk kez literatüre sunulmaktadır ve özgündür. Ocak 2024’te, onay sürecindeki yeni Koruma Amaçlı İmar Planlarında (KAİP), Eski Belediye Binası’nın ve Fethi Baba Çeşmesi’nin tescilsiz olarak işaretlendiği öğrenilmiştir. Bunun üzerine çalışma hazırlanmış ve Şubat 2024’te makale gönderilmiştir. Çalışmada ortaya konan belgelerden “Eski Belediye Binası ve Fethi Baba Çeşmesi tescil kararları ve özgün fotoğrafları”, tarafımızdan Sinop Belediyesi ve İller Bankasına (KAİP’i yaptıran kurumlar) ve ayrıca Sinop Valisi Dr. Mustafa Özarslan’a ve Sinop Alan Başkanlığına iletilmiştir. Belediye, ilettiğimiz belgelerle Kurula tescil başvurusunda bulunmuştur. Durum, Kurulun toplantısında, sözlü olarak açıklanmıştır. Bunun üzerine, Samsun Kültür Varlıkları Koruma Bölge Kurulu Eski Belediye Binası’nın ve Fethi Baba Çeşmesi’nin tescillerini uygun bulmuştur.

¹ Sel, 2018: 30; Dişli ve Günel, 2020: 2-27.

² Arşiv kayıtlarında yapı “Eski Kagir Belediye Binası” şeklinde tanımlanmaktadır.

Sinop Eski Belediye Binası da 1979'dan önce, GEEAYK'nın 14.2.1976 tarih 8950 sayılı kararıyla korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı olarak tescillenmiştir (Ek.1 Tescil Kararı). Bina, 1976 yılı başında, izinsiz şekilde hızla yıktırılmıştır. Yapının tescil bilgisi de unutulup gitmiştir. Öte taraftan arşivlerde, 8950 sayılı tescil kararını kaldıran bir karara da rastlanmamıştır.

Çalışmada ele alınan Sinop Eski Belediye Binası rekonstrüksiyonu, Sinop Belediyesince yapılmak istenmektedir. Yapı, kentsel-arkeolojik sit sınırları içinde kalmaktadır ve 2863 sayılı yasa gereği; yapıya ilişkin her türlü tescil ve fiziki müdahale Kurul iznine tabi olduğundan; Samsun Kültür Varlıkları Koruma Bölge Kurulundan³ (SKVKBK-Kurul) izin alınması gerekmektedir. 2021 yılında Sinop Belediyesi, Eski Belediye Binası'nı yeniden yapabilmek için Kurula yazılı başvuruda bulunmuştur. Yazıya verilen cevapta, "Yapının, Sinop merkezdeki toplu tescil-tespit çalışmasından öncesinde yıkıldığı" yani tescilin hiç yapılamadığı ifade edilmektedir. Böylece yapının ihyası ve korunma durumu ortadan kalkmış, yok sayılmıştır. Eski Belediye Binası'nın tescil işleminin yok sayılması ve yapının da 1976'da yıkılması sonucunda yapının tamamen kaybolması, çalışmanın ana problemi olarak ele alınmaktadır.

Çalışmada, hem Batı üsluplu olan Eski Belediye Binası'na hem de batılılaşma sürecinde oluşturulan Yeni Kent Merkezi'ne dikkat çekilerek bilginin literatüre kazandırılması hedeflenmektedir. Bu hedef için Tanzimat Dönemi'yle değişen kentin yeni merkezinin tespit edilmesi, kaybolan Eski Belediye Binası'nın tarihlendirilmesine ilişkin yapılan tipolojik değerlendirme, çalışmada yer verilen yapı fotoğrafları, belgeleri, raporları, yapı planının ilk kez çizilmesi, çalışmanın özgün değerlerini oluşturmaktadır.

Sinop Belediyesi, Osmanlı'da Tanzimat'la başlayan batılılaşma süreci içinde kurulan belediyelerdendir. Bu dönemde belediye hizmet binası olarak Eski Kâğır Bina kullanılmıştır. Sinop Eski Belediye Binası'yla, 1860 öncesi geleneksel kent merkezi terk edilmiş ve kentin "Yeni Merkezi" oluşturulmuştur. Böylece Sinop'ta, geleneksel kent merkezinden yeni kent merkezine dönüşümün ilk adımları atılmıştır.

1. Sinop Eski Belediye Binası Arşiv Verileri⁴

Eski Belediye Hizmet Binası, literatüre göre en erken 1863'e⁵ tarihlendirilmektedir. Taşınmaz ve korunması gerekli kültür varlığı olarak en son 1972 imar planında lejantlandırılmış durumdadır. Öte taraftan yapının tesciline ilişkin alınan/ulaşılabilinen en erken kurul kararı, GEEAYK'nın 14.02.1976 gün 8950 sayılı kararıdır (Ek.1 Kurul Kararı).

Sinop Belediyesi, tescilli Doğu Surların önünde "dört katlı Belediye Binası ve İl Özel İdare İşhanı yapabilmek amacıyla" 14 Mart 1975'te imar planı değişikliği için GEEAYK'a başvurmuştur. GEEAYK konuyu görüşmüş ve mevcut kâğır belediye binasını 14.02.1976 gün 8950 sayılı kararla tescillemiştir. (Foto 1)

³ Çalışmada Samsun Kültür Varlıkları Koruma Bölge Kurulu (SKVKBK) Kurul olarak ifade edilmektedir.

⁴ Sinop Müzesi, Sinop Belediyesi ve Samsun Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü arşiv verileri. (Not: Bahse konu kurumların arşiv verileri yazılı izinleriyle kullanılmaktadır. Bu çalışmadaki bilgi ve belgeler, Bilgi Edinme Yasasına tabi olmayıp halka açık verilerden değildir. Bu nedenle buradaki verilerden yapılacak herhangi bir alıntıda makalenin refere edilmesi gerekmektedir)

⁵ Esemeli, 1990:154'e göre yapı 1863 yılına; Uluğ, 1923'e göre yapı 1907'ye; Belediyeler Yıllığı (1949)'na göre de 1870'e tarihlendirilmektedir.

Foto. 1. Sinop Belediyesi Eski Kagir Binası (14 Ekim 1975)⁶

Yapının tesciline ilişkin yazışma süreci içinde, yapı dönemin Sinop Belediyesince yıktırılmıştır ve yeni betonarme (B.A) Belediye Binasının yapımı, Sinop İl Özel İdaresi tarafından ihale edilmiştir. Yapının yıkım tarihinin tam ifade edildiği bir belgeye arşivlerde rastlanmamıştır. Yapının son fiziksel fotoğraflarının arkasında 14 Ekim 1975 tarihi yazılı olduğundan yıkımının bu tarihten sonra, 1976 yılı başında, tescilden sonra olduğu düşünülmektedir.

Eski yapının yıkımı ve yeni binanın yapımı süreçlerinin GEEAYK izni olmaksızın, ruhsatsız, kazısız denetimsiz gerçekleştirildiği görülmektedir. Arşiv verilerinde; arkeolojik öneme sahip olan Sinop Surlarının önünde konumlanan yeni binanın temel hafriyatında müze denetimli kazı yapıldığına ilişkin herhangi bir veriye rastlanmamaktadır. Öte taraftan, yeni belediye binasının alanında buluntular çıkmıştır. Sinop Belediyesi, “inşaatı yapanların çıkardığı buluntuların ayrılıp, Müzeye alınması için” Sinop Müzesine yazılı bildirimde bulunmuştur.

Tescilli Sinop Eski Kagir Belediye Binasının olduğu parselin imar planı değişikliği sonrasında ortadan kaldırılması, yeni betonarme belediye binasının inşası, surların önünde çıkan arkeolojik buluntuların belgelenmemesi halkın tepkisine neden olmuştur. Olayın başından itibaren verilen vatandaşların dilekçeleri, üst üste tutulan Sinop Müze uzmanlarının raporları ile konu gündeme gelmiştir. Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Sinop Valiliği, olayı durdurmak için ivedi olarak devreye girmişlerdir. Kültür ve Turizm Bakanı Müsteşarı bizzat, Gayrimenkul ve Eski Eserler Yüksek Kurulu Müdürlüğü ve Sinop Müzesi yazılı müdahale etmeye çalışmışlardır. Ama ne yıkım ne yeni yapılaşma durdurulamamıştır.

2863 sayılı yasaya göre “korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı olarak tescilli yapının yıkımının yapılması yasaya göre suç olarak tanımlanmaktadır. Bu nedenle soruşturma açılması için yazı yazılmıştır. Fakat bu dosyanın sonucunda, yapı yıkıldığından ve yapılacak müdahale olmadığından soruşturma açılması uygun bulunmamıştır, dosya kapatılmıştır.

Yapıya ilişkin karar ve koruma işlemleri sırasında yapı yıktırılmıştır, kontrolsüz ve hızlıca, yeni Belediye Binasının yapılması yönünde karar alınmıştır. GEEAYK, bu noktada en azından yeni yapılan binanın anıtsal surlarla olan mesafesi ve gabarisine müdahale etmeye çalışmıştır. Surun ve surun önündeki (surdan 6 metre mesafede bulunan) ikinci sur duvarının korunması istenmiştir⁷ ama sonuç alınamamıştır. Uygulamada ise surdan daha yüksek ve sura oldukça yakın çok katlı betonarme Belediye Binası hizmete açılmıştır (Foto. 2.).

⁶ Arşivdeki orjinal tab edilmiş fotoğraflardan. Sinop Müzesi Arşivi- 17.12.1975 tarihli yazı ekindeki fotoğraflar.

⁷ Tescilli yapı yaklaşma mesafesi için: 1933'te yürürlüğe giren Belediye Yapı ve Yollar Kanunu'nun 4. maddesinin (G) fıkrası “Muhafazası istenilen abide ve mabetlerin her tarafı en az 10 metre genişliğinde açık bulundurulacaktır.”

Foto. 2. Eski Belediye Binasının Yerinde Yapılan Betonarme Belediye Binası (1981)⁸

Sonraki tarihlerde ilave katlar ve mekânlarda yapılmıştır (Bkz. Foto. 19). Görüldüğü gibi, GE-EAYK ve ilgililerin karar alıp yazışmalar başlayana kadar yapı hızla ortadan kaldırılmıştır.

1863 yılında Hükûmet Binası, 1880'den sonra da Belediye Binası olarak 113 yıl boyunca hizmet vermiş olan yapı; açıklanan süreçte yıkılarak yok edilmiştir. Sinop Belediyesi, yapının tekrar ihyası için 13.01.2021 tarihinde SKVKBK Müdürlüğüne başvuruda bulunmuştur. SKVKBK Müdürlüğünün verdiği cevap yazısında; "Yapının, Sinop merkezdeki tespit tescil çalışmalarından önce yıkıldığı" ifade edilmektedir. Yazıda bahsedilen tespit tescil çalışmasının tarihi veya karar bilgisi ise verilmemektedir. Oysa Eski Belediye Binası, GEEAYK'ın 14.02.1976 gün 8950 sayılı kararıyla tescillenmiştir. Yapı tescilini kaldıran bir karara da arşiv kayıtlarında rastlanmamaktadır.

2. Sinop Eski Belediye Binası'nın İmardaki Konumu ve Yeni Kent Merkezi

Mülkiyeti Sinop Belediyesine ait olan Eski Belediye Binası, Sinop ili Merkez Meydankapı Mahallesi'nde tapununun 120 ada 23 parselinde, Samsun Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun 26.9.2019 gün 6463 sayılı kararıyla revize edilen kentsel ve III. derece arkeolojik sit sınırları içinde ve kale koruma alanı sınırları içinde yer almaktadır.

Yapının, Sinop ili merkezinde, denizden Hükûmet Meydanı'na doğru uzanan günümüz Atatürk Bulvarı'nın⁹ batı tarafında yani tescilli Doğu Surlarının önünde yer aldığı görülmektedir. Yapının arkasındaki Doğu Surları, Sinop'un anıtsal yapılarındandır. Ayrıca Doğu Surlarının orta burcunda 1930'larda yapılan Saat Kulesi bulunmaktadır. Yapının güney yönünde, 1922 tarihli Jandarma Binası ve 1930'lara¹⁰ ait Şehir Kulübü Binası bulunmaktadır. Atatürk Caddesi'nin batı tarafında sıralanan Eski Belediye Binası (1863), Jandarma Binası (1922/1924) ve 1930'lara¹¹ ait Şehir Kulübü Binası, anıtsal doğu surlarının silüetiyle uyumlu tarihi yapı dizini oluşturduğu belgelerde görülmektedir. Günümüz Atatürk Caddesi'nin batı tarafında, 1925'lerde iki katlı geleneksel ahşap yapılar, Atatürk Caddesi'nin ulaştığı Hükûmet Meydanı'ndaki Hükûmet Konağı görülmektedir (Bkz. Foto. 3-4).

denilmektedir. GEEAYK yeni yapılan Belediye Binası'nın sura yaklaşma mesafesini belirttiği karar metninde 1933 mevzuatına atıf yapılmamış olmasa bile, "10 metre istenen mesafenin" 1933 mevzuatına göre öngörüldüğü düşünülmektedir. Bkz. Sel, 2018: 30.

⁸ Sinop Müzesi Arşivi, 2024. Bu yeni bina da 2021 yılında kaldırılmıştır. Binanın yanında Jandarma binası, perspektifte Hükûmet Konağı görülmektedir. Arkada surlar ve saat Kulesi görünmemektedir.

⁹ Atatürk Bulvarı'nın eski adı Belediye Caddesi olmalıdır.

¹⁰ Uluğ, 1923; Esemeli, 1990: 156; Sinop Tarihi ve Kültür Envanteri 2013: 116; Özcanoglu, 2021: 52.

¹¹ Uluğ, 1923; Esemeli, 1990: 156.

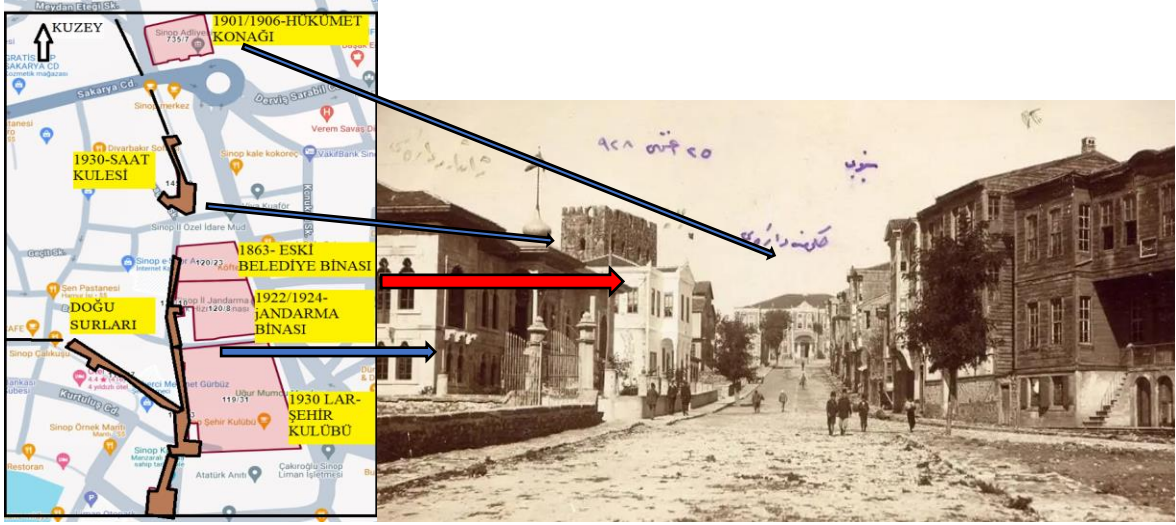

Foto. 3: Doğu Surları önündeki tescilli yapı Parsel Sorgulama üzerinden düzenlenmiştir.¹²

Foto. 4. Belediye Caddesi (1925 öncesi)¹³

Tanzimat'la dönüşen yeni kent merkezinde 1863'de yapılmış olan "tescilli Sinop Eski Kagir Binası", en son 1972¹⁴ tarihli ve onaylı imar planında, tescilli korunması gerekli yapı olarak taranmıştır (Bkz. Foto. 5-6). Sonrasında yapılmış olan imar planlarında ve /veya Koruma Amaçlı İmar Planlarında tescilli olmasına rağmen yapının tescil taramasının planlara aktarılmadığı görülmektedir.

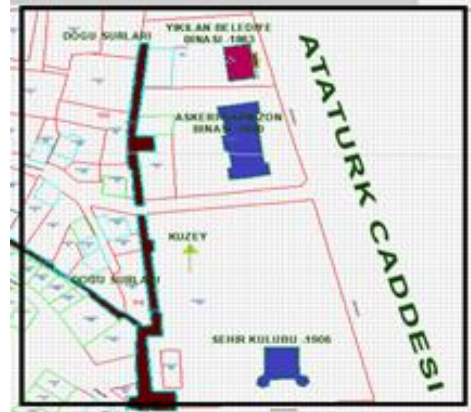

Foto. 5 ve Foto. 6. İmar Planı Paftalarından- Eski Belediye Binasının Oturum Alanı (1972)¹⁵

3. Belediyeciliğin Gelişimi ve Sinop Kent Merkezi Değişiminde Eski Belediye Binası

Osmanlı'da Tanzimat'la başlayan dönüşümün ve beraberinde gelişen "Belediye/Belediyecilik" kavramının Sinop'taki temsili, "Yeni Kent Merkezi ve Eski Belediye Binası"dır.

¹² Tapu Parsel Sorgulama (12.8.2023). Tescilli Doğu Surların önündeki tescilli inci dizileri: güneyden kuzeye doğru-Şehir Klubü Binası, Jandarma Binası, Eski Belediye Binası, cadde sonunda Hükümet Konağı Binası bulunmaktadır.

¹³ Sinop Bilim Kültür Eğitim Derneği (22.01.2024). İşaretili yapı Eski Belediye Binası'dır. Yanda Jandarma Binası ve perspektifte Hükümet Konağı görülmektedir. Arkada surlar görülmektedir. Surların üstündeki Saat Kulesi bu tarihte henüz yapılmamıştır.

¹⁴ İller Bankası Arşivi, 2024.

¹⁵ İller Bankası Arşivi, 2024. Çizim: Mahitap Sel- İmar planı üzerinden özgün konumunda ve özgün zemin ölçülerinden düzenlenmiştir. Yapı tarihleri Uluğ (1923)'a göre verilmiştir.

Belediyeciliğin ve idarelerin gelişiminin başlangıcı, Tanzimat Fermanı'na (3 Kasım 1839) tarihlendirilmektedir.¹⁶ Gülhane Hatt-ı Hümayunu'nun 3 Kasım 1839'da ilanı ile başlayan ve 1876 yılına kadar uzanan Tanzimat Dönemi; geleneksel örgütlenmelerin "tanzim" edildiği, batılılaşma¹⁷ yönündeki reformların gerçekleştirildiği, Avrupa'nın üstünlüğünü esas alan değişmeyi ifade eden dönem olmuştur.¹⁸ Dönemin uygulamaları¹⁹ ise 19. yüzyılın ortasında başlamıştır. İç ve dış baskılara karşı ayakta durabilmenin "Avrupa'nın kabul edebileceği bir modernleşme programının uygulanması ile mümkün olabileceği fikri" uygun görülmüş ve programın ilk aşaması olarak Tanzimat Fermanı ilan edilmiştir.²⁰ İdari modernleşme/batılılaşmanın²¹ dayatıldığı bir dönem olan Tanzimat Dönemi'nde, mevcut taşra idaresi (eyalet ve eyaletlere bağlı olan sancaklar- kadılık müessesesi gibi), Tanzimatçı bürokratlar tarafından reforma tabi tutulmuştur.²²

19. yüzyıldaki Batılılaşma hareketleriyle Osmanlı Devlet yapısının batı kurumlarına göre yeniden yapılanması resmîleşmiştir. Osman Nuri Ergin (1934)²³ ve Yörükoğlu (2009),²⁴ Osmanlı'da belediyeleşme sürecini üç döneme ayırmaktadırlar: Geleneksel Dönem (1855 öncesi), Tanzimat Dönemi (1855-1930) ve Cumhuriyet Dönemi (1930 ve sonrası). İlk dönemde kadılık müessesesi, vakıflar ve loncalar tarafından yerine getirilen hizmetler, ikinci dönem belediyeler tarafından yüklenilmiştir. Sinop'taki belediyenin kurulması ve yeni kent merkezi dönüşümü, ikinci dönemde yani 1855-1930 tarih aralığında gerçekleştirilmiştir.

Belediye kavramının gelişimi 1855 yılında İstanbul için Şehremaneti Nizamnamesi Layihası'nın yürürlüğe konulmak istenmesi ile başlamıştır. Fakat Padişah bu Nizamnameyi onaylamadığı için yasallaşmamıştır.²⁵ Bunu, Altıncı Daire-i Belediye Nizamı (13 Haziran 1855) ve Dersaadet Belediye Kanunu (1876) gibi bir takım yasal düzenlemeler takip etmiştir.²⁶ Bu düzenlemelerle başlayan belediyeleşme sürecinin uygulamaları; Ortaylı (2018)'nin²⁷ da belirttiği üzere; 19. yüzyılın ortalarına rastlamaktadır. Sinop da bu belediyeleşme sürecini hızla yaşayan şehirlerden biridir.

Liman kenti olan Sinop'un belediyeleşme sürecini etkileyen ve yeni kent merkezine dönüşümünü tetikleyen önemli bir etken, Balta Limanı Ticaret Antlaşması olmuştur. Osmanlı toprakları, 16 Ağustos 1838 tarihinde İngiltere ile yapılan Balta Limanı Ticaret Antlaşması ve benzeri diğer anlaşmalar sonucunda, ticari anlamda açık pazar haline gelmiştir.²⁸ Antlaşmalar Osmanlı şehirlerini, özellikle liman şehirlerini, önemli ölçüde etkilemiştir. Değişmekte olan hukuki-kültürel-toplumsal-idari-ekonomik yapı,²⁹ mevcut geleneksel yapıyı sarsmıştır. Osmanlı Tanzimat Dönemi'nde siyasal otoritesini yeniden güçlendirmek için; yapıların alınlarına yaptırılan Osmanlı mühürlerini, yeni işlevli yapıları, yeni açılan yolları ve geniş caddeleri, yeni kent merkezlerini araç olarak değerlendirmiştir.³⁰

Liman şehirleri uluslararası ticarete açık hale getirilmiştir. Bu şehirlere gelen yükler neticesinde; tüccar gemileri için konaklamanın ve karantina tesislerinin, düzenli bir şehir ulaşımının

¹⁶ Ergin, 1934.

¹⁷ Batılılaşma için bkz. Eryılmaz, 1999: 84-85; Eryılmaz, 2018: 236-237; Ortaylı, 2018: 16-17-21 vd; Sunay, 2002: 113-133; Yörükoğlu, 2009: 1-22; Yaylı, 2012: 37-44; Kartal, 2013: 1-24; Çiçek, 2014: 53-64; Deniz vd., 2017: 314-325.

¹⁸ Çiçek, 2014: 53-64

¹⁹ İdari yapılarıdaki modernleşmeler ve yapısal değişimler; Ortaylı, 2018.

²⁰ Eryılmaz, 2018: 235-241.

²¹ Acar, 2000: 1-10; Uzdu, 2011: 55.

²² Ortaylı, 2018.

²³ Koca, 1996: 73-75.

²⁴ Yörükoğlu, 2009: 1-22.

²⁵ Koca, 1996: 4-5.

²⁶ Düstur, T.1c.2 sh. 640-643 ve c.4. sh.552-570; Koca, 1996'dan aktarma.

²⁷ Ortaylı, 2018: 16-17-21 vd.

²⁸ Çapar, 2019: 28.

²⁹ Ortaylı, 2018.

³⁰ Kaynar, 2000: 1-10.

ve uygun sağlık şartlarının sağlanması gibi problemler, kanalizasyon ve alt yapı sorunları ortaya çıkmıştır.³¹ Sorunların çözümünü oluşturmak çabasıyla ve batılılaşma sürecinin diğer bileşenlerinin de etkisiyle, geleneksel kent merkezleri terk edilerek veya mevcut yerinde kalarak yeni kent merkezlerine dönüştürülmüştür.³² Bu dönemde mimari üslup, batı etkisiyle gelenekselden modernleşmeye doğru evrilmiştir.

Doğal korunaklı liman olması³³ ve buna bağlı deniz ticaretindeki önemi³⁴ Sinop'taki Batılılaşma/modernleşme sürecindeki dönüşümü hızlandırmıştır. Osmanlı arşiv belgelerine³⁵ göre, Sinop'ta 1875'lerden önce belediye hizmetleri başlamıştır. Belediye hizmetleri için Belediye Binası (1863), Askerî Hastane (1876), uluslararası ticaret işleri için Gümrük Dairesi (1869)³⁶ - Deniz Yolları Acentehanesi (1884)³⁷ ve Liman Dairesi (1906)³⁸, karantina hizmetleri için Karantihane Binası (1897)³⁹ ve Frengi Hastanesi (1887),⁴⁰ Umumi Cezaevi (1887),⁴¹ merkezî yönetim için Hükümet Konağı Binası (1901/1907),⁴² Nisa Cezaevi (1902),⁴³ Telgraf ve Postahane (1913/1921),⁴⁴ İskele (1915)⁴⁵ ve Kumkapı Karakolu (1921),⁴⁶ Jandarma Dairesi (1922-1924)⁴⁷ yapılmıştır. Saat kulesi ise Doğu Surlarındaki orta burcun üzerine, 1930'ların başında eklenmiştir.⁴⁸ Modern çalışma saatlerini belirleyen bir saat kulesi;⁴⁹ Tanzimat/batılılaşma/modernleşme etkisiyle dönüşen Sinop Yeni Kent Merkezini işlevsel olarak güçlendirmiştir. Saat Kulesi, Osman Nuri Ergin (1934)⁵⁰ ve Yörükoğlu (2009)'nun⁵¹ belediyeciliğin gelişiminde tanımladığı ikinci dönemin (1855-1930) sonunda yapılmıştır. Böylece, dönüşen yeni kent merkezini anlatan üçlü yapı donatısına ait üçüncü ve son halka tamamlanmıştır.

Bu dönemde Sinop'ta yeni kent merkezinin konumu incelendiğinde, yer seçiminin denge politikasıyla yapıldığı anlaşılmaktadır. 1800'lerde genel olarak Sinop'ta surların içinde Müslüman ve surların dışında (ada tarafında) gayrimüslim mahalleleri bulunmaktadır.⁵² Yeni merkezin yeri, Müslüman ve gayrimüslim halk arasındaki denge sağlanmak istenircesine, iki grubun ara hattındaki doğu surlarının önünde ve güney deniz kıyısından kuzey deniz kıyısına kadar uzanan -o tarihlerde boş durumda olan- bir alan seçilmiştir. Değişimin başladığı bu dönemde, doğu surlarının önü güney ucunda boş bir arazi, kuzey ucunda da büyük bir koy ve mezarlık

³¹ Ortaylı, 2018: 204-205; Eryılmaz, 2018: 235-241.

³² Yörükoğlu, 2009.

³³ Sel, 2018.

³⁴ Bal, 1998: 54-55.

³⁵ Sinop'ta belediye hizmetlerinin 1875'lerden önce başlamış olduğu belgelerle anlaşılmaktadır. Belge örnekleri: "Sinob kasabası Memleket ve Hapishane Tabibliği maaşının belediye varidatından değil Mal Sandığından verilmesi" hakkındaki belge *T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA)*, Şura-yı Devlet (ŞD.), 1642/38, H.1292/M.1875; ve "Sinob sabık Belediye Reisi Mustafa Galib Efendi'nin sebepsiz yere azli hususu" konulu belge. *BOA*, ŞD., 1645/8, H.1298/M. 1881.

³⁶ Uluğ, 1923.

³⁷ Uluğ, 1923.

³⁸ Uluğ, 1923.

³⁹ Uluğ, 1923.

⁴⁰ Karcı, 2019: 461-483.

⁴¹ Uluğ, 1923.

⁴² Uluğ, 1923.

⁴³ Uluğ, 1923.

⁴⁴ Uluğ, 1923.

⁴⁵ Uluğ, 1923.

⁴⁶ Uluğ, 1923.

⁴⁷ Uluğ, 1923; Sinop Tarihi ve Kültür Envanteri, 2013: 31.

⁴⁸ Saat Kulesi, Cumhuriyet Dönemi'nde 1925 öncesi fotoğrafta görülememektedir. Öte taraftan, Zeynel Zeki Özcanoğlu'nun yayınladığı 1933 tarihli Cumhuriyet Bayramı konulu fotoğrafında Saat Kulesi algılanmaktadır. Bu nedenle Saat Kulesi 1930'ların başına tarihlendirilmektedir. Günümüzde tescilli Saat Kulesi betonarme sistemde yapılmış durumdadır.

⁴⁹ Saat kuleleri için bkz. Güntan, 2007.

⁵⁰ Koca, 1996: 73-75.

⁵¹ Yörükoğlu, 2009: 1-22.

⁵² Güler, 1992: 53 ; Ünal, 2014: 343-353.

alanı olduğu fotoğraflarda görülmektedir (Bkz. Foto. 7-8-9).⁵³ Seçilen yeni kent merkezi, Eski Belediye Binası-Hükümet Konağı ikilisi ve ikisi arasında açılan geniş bağlantı yoluyla oluşturulmuştur.

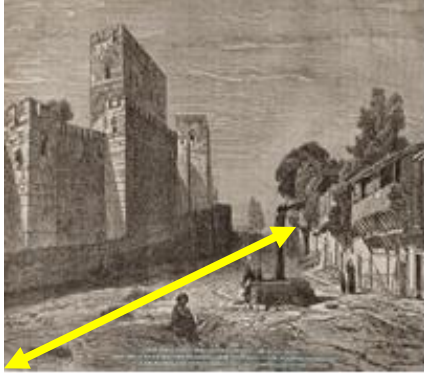

Foto. 7. Sinop Doğu Surlarının Güney Ucundaki Boş Alan-Eski Kagir Belediye Binası'nın 1845-1847 Yılları Arasındaki Durumu⁵⁴

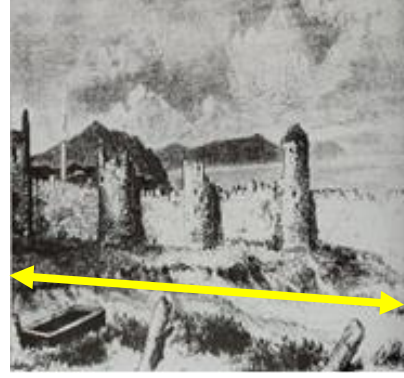

Foto. 8. Sinop Doğu Surlarının Kuzey Ucu-Hükümet Konağı'nın Çevresi (1899)⁵⁵

Foto. 9. Sinop Doğu Surlarının Kuzey Ucu-Hükümet Konağı'nın çevresi (1855)⁵⁶

4. Sinop Eski Belediye Binası'nın ve Sinop Yeni Kent Merkezinin Literatürdeki Yeri

Kâgir Eski Belediye Binası'na ilişkin veriye, Hüseyin Hilmi Uluğ'un 1923 tarihli Arap harfleriyle kaleme aldığı Osmanlıca kitabında yer verilmektedir. Kitabın tam çevrisi, Ercan Kanbur tarafından yapılmıştır. Öte taraftan Esemeli (1990)'de de aynı kaynaktan, çeviri bilgisi aktarılmaktadır. Daha sonraki tezlerde ve yayınlarda Eski Belediye Binası ele alınmamaktadır. Ele alan birkaç çalışmada ise; Uluğ(1923)'a ait olan verilere dayanılarak kullanıldığı, Uluğ (1923)'un ve Esemeli (1990)'nin veya sadece Esemeli (1990)'nin kaynakça olarak verildiği görülmektedir.

Belediye Binası, Ercan Kanbur'un çevirisiyle Hüseyin Hilmi Uluğ (1923) sayfa 75'e göre; "Merhum Bekir Paşa'nın Mutasarrıflığı ve merhum Hacı Hasan-zade Hüseyin Remzi Efendi'nin Belediye Başkanlığı'nda ve 1323 (M. 1907) tarihinde halkın yardımlarıyla yapılmıştır"⁵⁷ şeklindedir.

⁵³ Özcanoglu, 2006.

⁵⁴ Özcanoglu, 2021: 4 -Özcanoglu (2021) sayfa 4'te verdiği bu fotoğrafın üzerinde 1890 tarihi ve Jules Laurens tarafından yapıldığı ifade edilmektedir. Jules Laurens 1847'de Sinop'ta bulunmuştur. Bu gravürün tarihi de 1847 olması gerekmektedir. Bakınız: Eroglu ve Diere Akhan,2003; 257-272; Barat, 2006: 25-60.

⁵⁵ Paskoff 1899 ait olan bu foto Barat, 2006: XXVII'da aktarılmaktadır. Ayrıca aynı fotoğraf, Özcanoglu, 2021: 14'te kaynak verilmemiş şekilde bulunmaktadır.

⁵⁶ Özcanoglu, 2021: 240.

⁵⁷ Uluğ, 1923 çeviri Kanbur: 75.

Esemenli (1990)⁵⁸ tezinin 154-161 sayfa aralığında Hüseyin Hilmi Uluğ (1923)'un kitabının 75. sayfasından yaptığı alıntıyı şu şekilde aktarmaktadır: “Eski Hükmet Konağı, günümüzdeki Belediyenin yerinde olan halen Jandarma Dairesinin Taht-ı idaresinde bulunan yeni Hükümet Konağının yapılması üzerine irade-i seniyye ile maarife terkedilen bina, Sinop hanedanından Kavizade Hüseyin Bey tarafından Hükümet Konağı olarak 1280-85/1863-68 tarihlerinde inşa ettirilmiş ahşap bir binadır.” Esemenli'nin bu açıklaması Ercan Kanbur'un çevirisinde “Eski Hükümet Konağı” başlığı ile verilmektedir.

Uluğ (1923)'un Osmanlıca kitabındaki aynı metine ilişkin, Ercan Kanbur'un ve Esemenli (1990)'nin yaptığı çeviriler arasında çelişki bulunduğu anlaşılmaktadır.

Belediyeleri konu alan ve İller Bankası resmî kayıtlarına göre hazırlanan Belediyeler Yıllığı'nda (1949)⁵⁹ da Sinop Belediyesi Binası'na kısaca değinilmektedir. Belediyeler Yıllığı'nda, belediye binasının 70 yıllık olduğu yazmaktadır. Buna göre Sinop Kagir Belediye Binası 1860-1870'li yıllarda inşa edilmiştir.

Kır (2023)'da, Eski Belediye Binası'nın yapıldığı tarihi net olarak, Osmanlı arşivinde bulunan belgeye⁶⁰ ve Ulus(2014)'a⁶¹ dayanılarak kesin şekilde 1907 yılı olarak açıklanmaktadır.⁶² Osmanlı arşivindeki bahse konu belgenin tarihi 17.10.1907 olup içeriği şudur: “Sinob kasabasında belediye dairesinin inşasında hüsn-i hizmetleri görülen Sinob Belediye Dairesi Katibi Hasan Efendi'nin rütbe-i rabia ile taltifi.⁶³“ Yapı inşasının bu belgenin tarihinden -1907den- önceki bir tarihte gerçekleştirmiş olması gerekmektedir ki kâtip Hasan Efendi ödüllendirilebilsin. Zaten yapı, öncesinde Hükümet Binası olarak kullanılmaktadır, Hükümet Konağı'ndan Belediyeye dönüşümü için bir tadilatın 1907'de yapılmış olması kuvvetle muhtemeldir. Kır (2023)'ın Eski Belediye Binası'nın kesin tarihlendirilmesinde diğer dayanağı Ulus (2014)'un kitabıdır. Ulus (2014)'ta Belediye Binasına ilişkin sadece üç satırlık bilgi verilmektedir ve bu satırların dayandığı belge/kaynakça vb. bilgisi verilmemektedir. Muhtemelen Ulus (2014) veriyi Uluğ (1923)'dan almış olmalıdır. Oysaki Uluğ (1923)'a ait iki farklı tarih veren iki farklı çeviri bulunmaktadır; bilginin kanıtlanması gerekmektedir. Bu nedenle de, yapının inşa tarihinin 1907'de olması tartışmalıdır. Dolayısıyla hem açıklanan gerekçeyle hem de aşağıda yapılmakta olan mimari tipolojik değerlendirmeye göre Sinop Eski Belediye Binası'nın inşasının 1907 yılına tarihlendirilemeyeceği düşünülmektedir.

Ulus (2014) ve Kır (2023)'in eserlerinde Eski Belediye Binası'nın bir kare fotoğrafı bulunmaktadır, bu fotoğraf da Özcanoğlu (2012)'ndan⁶⁴ alınmıştır. Kır, yapının mimarisi ve planı hakkında da bilginin bulunmadığına vurgu yapmaktadır ve tezde plan örneği olarak Kolay (2018)'in verdiği Kırklareli Belediye Binası'na ait plan örneğini sunmaktadır.⁶⁵

“Tanzimat Dönemi, batılılaşma, batılılaşmanın ve Tanzimat'ın tekil yapı ölçeğinde mimarideki etkileri, belediyecilik, Tanzimat Döneminde Sinop'u ele alan Acar (2000),⁶⁶ Aydın (2006),⁶⁷ Özcan (2007),⁶⁸ Kır (2023)⁶⁹ gibi çalışmalar literatürde bulunmaktadır. Öte taraftan Tanzimat Döneminde eski kent merkezinin terk edilerek “yeni kent merkezinin açılmasına ve

⁵⁸ Esemenli, 1990: 154-161.

⁵⁹ *Belediyeler Yıllığı*, 1949: 344-351.

⁶⁰ BOA, DH.MKT., No: 1206/35, H.10.09.1325 (M.17.10.1907).

⁶¹ Ulus, 2014: 199.

⁶² Kır, 2023: 82-83.

⁶³ BOA, DH.MKT., No: 1206/35, H.10.09.1325 (M.17.10.1907).

⁶⁴ Özcanoğlu, 2012: 153.

⁶⁵ Kır, 2023: 82-83.

⁶⁶ Acar, 2000.

⁶⁷ Aydın, 2006.

⁶⁸ Özcan, 2007.

⁶⁹ Kır, 2023.

tanımlanmasına” ilişkin konunun Sinop özelinde olmak üzere, Tanzimat ve Cumhuriyet Dönemi Sinop Yeni Kent Merkezi’ni tespit eden, değerlendiren bir çalışmaya rastlanmamaktadır.

5. Sinop Eski Belediye Binası Fotoğrafları

5.1. Arşivdeki Fotoğrafları

Arşiv fotoğrafları, orijinal tab edilmiş 14 Ekim 1975 tarihli fotoğrafları yapının birebir özgün fotoğrafları olup tarafımızdan ilk kez dijital hale getirilerek literatüre sunulmaktadır (Foto. 10-11-12-13).

Foto. 10. Sinop Eski Kagir Binası (1975)

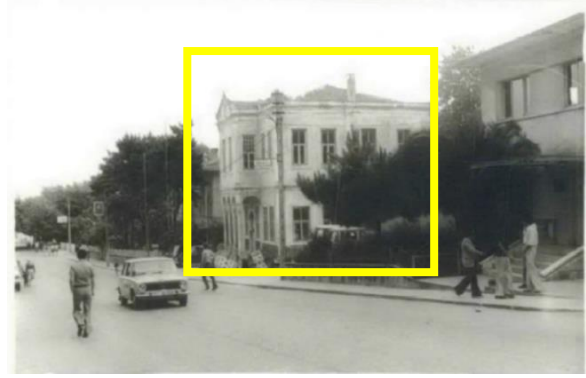

Foto. 11. Sinop Eski Kagir Binası (1975)

Foto. 12. Sinop Eski Kagir Binası (1975)

Foto. 13. Sinop Eski Kagir Binası (1975)

5.2. Yapıya İlişkin Diğer Fotoğraflar

Bu bölümdeki fotoğraflar, özgün kart çıktısı fotoğraf olmayıp çeşitli kaynaklardan alınmıştır. Fotoğraflar kronolojik sırayla düzenlenmektedir (Foto. 14- 15-16-17-18-19.).

Foto. 14. 1915 yılı Atatürk Bulvarı⁷⁰

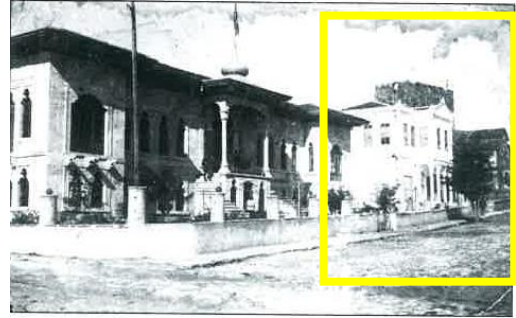

Foto. 15. 1925 yılı Sinop Atatürk Bulvarı⁷¹

⁷⁰ Özcanoglu, 2006: I. Cilt: 41.

⁷¹ Özcanoglu, 2006: I. Cilt: 111.

Foto. 16. Sinop Atatürk Bulvarı (30 Agustos 1929- Zafer Bayramı Kutlamaları) ⁷²

Foto. 17. Atatürk Bulvarı (1930)⁷³

Foto. 18. Atatürk Bulvarı (1933-Bayram Kutlamaları)⁷⁴

Foto. 19. Belediye Binası (1960)⁷⁵

6. Tipolojik Değerlendirme

Yapının mimari cephe ve plan özellikleriyle ilgili herhangi bir veri bulunmamaktadır. Yapının yapıldığı tarihi gösterir belge bulunmamaktadır. Yapı tarihinin analizi için, Tek Yapı Ölçeğinde Rölöve, Restitüsyon ve Restorasyon Projeleri Teknik Şartnamesinin 7. maddesine göre karşılaştırma çalışması yapılmaktadır. Yapının planı bu çalışmayla ilk kez hazırlanmaktadır. Çalışmanın dayandığı belgeler:

- 1972 tarihli onaylı ve ölçekli İmar Planı -Yapının taban ölçü bilgisi için
- Eski fotoğraflar
- Arşiv belgeleri-yapıya ilişkin yazışmalar
- Uzman raporları
- Literatür verileri
- Benzer yapılarla karşılaştırılmalı tipolojik ve tarih değerlendirmesi

6.1. Yapının Mimari Yorumu

Ülke ve Sinop tarihçesinin kilometre taşlarından olan yapı, konumu ve sahip olduğu mimari özellikleriyle ayrı ayrı değerler arz etmektedir. Yıkımla eş zamanlı alınan GEEAYK'nın 14.02.1976 gün 8950 sayılı kararıyla, yapı tescillenmiş ve yapıya ilişkin rölöve-restorasyon projelerinin Kurula sunulması istenilmiştir. Kurul kararında yapının rölövesi istenilmişse de muhtemelen rölöve hiç sunulmamış olmalıdır ki arşivlerde bulunmamaktadır. Günümüzde

⁷² Özcanoglu, 2006: I. Cilt: 89.

⁷³ Özcanoglu, 2006: I. Cilt: 110.

⁷⁴ Özcanoglu, 2006: I. Cilt: 84.

⁷⁵ Özcanoglu, 2012: II. Cilt: 153.

mevcut olmayan yapının mimari özellikleri, arşivlerde ulaşılan orijinal fotoğraflarla tanımlanabilmektedir (Bkz. Foto. 10-11-12-13.). Ayrıca literatür fotoğraflarında da görülmektedir (Bkz. Foto. 14-15-16-17-18-19.).

Sinop Belediyesi Eski Kağır Binasının üslubunda batı etkisi görülmektedir. Arşiv kayıtlarındaki tanımlamaya göre; yapı kagirdir. İki katlı, kırma çatılı olan yapı, güney-kuzey yönde uzunlamasına konumlanmış, dikdörtgen plan tipindedir. Yapının doğu cephesindeki giriş; dikdörtgen kitlenin uzun kenarını ortalamaktadır. Giriş, kemerli saçak, saçak üstündeki kapalı çıkma ve aynı düzeyde yer alan üçgen alınlık (pediment) ve alınlığın sivri ucundaki akroterle vurgulanmış durumdadır.

Yapının subasman seviyesi (yaklaşık 70 cm yüksekliğinde) tüm yapıyı çevreleyecek şekilde pencere altlarından geçen silme bandıyla ayrılmış durumdadır.

Tüm pencereler dikdörtgen şeklinde olup cepheden -ortalama 5 cm. gibi- kabartmalı silmelerle çerçevelenmiştir. Yapının, subasman kotu-zemin pencereleri arasında bir hat, zemin katıyla birinci katı arasında bir hat ve çatı alınlık seviyesinde bir hat şeklinde olmak üzere; tüm yapıyı dolanan silmeler bulunmaktadır. Çatıda saçak çıkması bulunmamaktadır. Yapı bitişi silmeli parapet duvarla sağlanmaktadır. Çatı parapetinin tüm köşelerinde ve üçgen alınlığın ortasında olmak üzere birer adet akroterik öğeler bulunmaktadır. Akroterlerin üçgen şeklinde bitirilen sivri uçlarında ve kenarlarında, bitkisel bezemeli kabartmalar algılanmaktadır. Üçgen alınlığın çevresi de silmeli şekilde dönülmüştür. Yapı gabarisi, diğerlerinden farklı kalın bir bant silme hattıyla bitirilmektedir. Çatı alınlık seviyesindeki ve üçgen alınlığın (pediment) çevresindeki silmelerde, son silme hattında ayrıca bezemeli bir silme hattın varlığı da dikkat çekmektedir, fakat fotoğraflar net olmadığından, bezeme tam olarak anlaşıl原因amamaktadır.

Yapının köşelerinde, zemin ve birinci kat boyunca, düşey yönde devam eden, düzgün kesme taşlarla oluşturulmuş “köşe sütun” görüntüsünde silmeler bulunmaktadır. Düşey silmeler yatay silmelerle kesiştiği noktalarda, cepheye yapışık sütun başlığı görüntüsü algılanmaktadır.

Dikdörtgen plan tasarlı yapının simetri aksı olarak, uzun kenar orta hattının kullanıldığı anlaşılmaktadır. Zemin kattın orta aksındaki giriş kapısı, doğu cephesindedir ve bu cephede üstte kapalı çıkmaya dönüşen saçak, altta eşit ölçülü üç kemer-dört sütunla ve üç adet basamaklı merdivenle yükseltilmiş giriş platformuyla giriş vurgulanmış durumdadır. Giriş platformunun dar kenarlarında da birer adet kemer bulunmaktadır. Cephede 4 adet eşit çaplı olduğu algılanan sütun bulunmaktadır. Sütunların kaideleri ve işlemeli başlıkları vardır. Kemerlerin kilit taşlarının yüzeyden hafif dışarı doğru taşırıldığı, bu suretle kilit taşlarının vurgulandığı görülmektedir.

Giriş kapısı, söve ile çerçevelenmiş durumda olup kapı, kemerli ve çift kanatlıdır. Kapının güney ve kuzey taraflarında, giriş saçağı sınırları içinde birer adet dikdörtgen pencere bulunmaktadır. Pencereler dikdörtgen formunda olup pencere içi bölüntüleri, düşeyde ve yatayda iki bölümlüdür. Ön/doğu cephesindeki pencerelerin üst bölüntüleri, doğrama bölmesi şeklinde olmak üzere- yatayda 4, düşeyde 4 sıralı şekilde küçük karelere bölünmüştür. Pencere kanatlarının özgünün giyotin olarak yapıldığı (bölüntüsünden dolayı) sonra alt kanatların içeri doğru açılır kanatlar şekline dönüştürüldüğü düşünülmektedir.

Giriş/doğu cephesinin zemin katında, giriş saçağının solunda ve sağında (güney ve kuzey tarafları) olmak üzere, ikişer adet dikdörtgen formunda pencere bulunmaktadır. Giriş çıkmasının sol/güney yönündeki iki adet pencere bitişik konumdadır; sağ/kuzey tarafında ise pencerelerin arasında yarım pencere açıklığı oranında doluluk bulunmaktadır. Zemin ve birinci katın kuzey ve güney cephelerinde (yan cepheler); ön cephenin pencere ritminde olmak üzere 4'er adet dikdörtgen formunda pencere görülmektedir. Bu pencerelerin de çevresi cepheden kabarık şekilde silmeler bulunmaktadır. Aynı pencere düzeni birinci katta da tekrarlanmıştır.

Girişin üstündeki saçak, birinci kat seviyesinde kapalı çıkmaya dönüştürülmüştür. Kapalı çıkmanın ön cephesinde iki ve güney-kuzey dar kenarlarında da birer adet olmak üzere

dikdörtgen formda birer adet pencere bulunmaktadır. Bu pencereler de dışa taşırılarak yapılmış sövelerle çerçevelenmiştir.

Yapının arka cephesini belgeleyen bir fotoğraf bulunmamakla birlikte, imar planındaki yapı oturma kitlesinden arka/batı cephenin düz olduğu anlaşılmaktadır. Yani batı cephesinde, doğu cephesindeki gibi bir çıkma bulunmamaktadır.

6.2. Karşılaştırmalı Tipoloji ve Tarihlendirme

Kâgir Eski Belediye Binası'na ait yapım tarihini gösteren tapu vb. gibi resmî bir belge, iç mekân düzenini gösterir fotoğraflar, mimari projeler gibi veriler bulunmamaktadır. Literatürde yapıdan Hüseyin Hilmi Uluğ'un 1923 tarihli Arap harfleriyle kaleme aldığı Osmanlıca yazılmış kitabında bahsedilmektedir. Uluğ (1923)'un Osmanlıca kitabının Ercan Kanbur'un⁷⁶ çevirisine göre, yapı H.1323 (M. 1907)'e tarihlendirilmektedir. Fakat yine Uluğ (1923)'dan alıntı yapan Esemeli (1990)⁷⁷ doktora tezinde, yapıyı H.1280-85/1863-68'e tarihlendirmektedir. Yani yapı, Kanbur'un çevirisine göre 1907'de, Esemeli'nin aktarımına göre 1863/1868'te inşa edilmiştir. Ayrıca, Belediyeler Yıllığı (1949)'na⁷⁸ göre, Sinop Kâgir Belediye Binası 1870'lerde inşa edilmiştir.

Yapının tarihlendirilmesi önemlidir. Sinop Eski Kâgir Binası için verilen iki tarih arasında 44 yıllık-yaklaşık yarım asırlık- bir zaman farkı vardır ve bu zaman içinde sosyal, siyasi değişimler yapılar da yansımış, mimaride önemli farklar ortaya çıkmıştır. Ayrıca benzer yapıların korunarak değerlerinin belgelenmesi gerekmektedir.

Yapıya ilişkin eksik verilerin tamamlanmasına katkıda bulunmak amacıyla bu bölümde tipolojik analiz yapılmaktadır. Yapının 1863-1868 yılları arasında inşa edildiği düşünülmektedir. Tarihi belirlemek için ait olduğu düşünülen dönemin bir alt ve bir üst tarih aralığındaki örnekleriyle de karşılaştırmak gerekmektedir. Sinop Eski Kâgir Bina'nın tarihlendirilmesinde dönüm noktası 1900 tarihi olmalıdır. Yapı 1900 öncesinde mi sonrasında mı yapılmıştır? Tipolojik ayırimda ele alınan yapılar, 1900 yılı öncesinde ve 1900 yılı sonrasında inşa edilmesine göre gruplandırılarak değerlendirilmektedir.

1900 öncesi yapılar Keşan Belediye Binası'na (1866/1900),⁷⁹ Edirne Belediye Binası'na (1867),⁸⁰ Balıkesir Gönen Halk Yetim Yuvası'na (1920 öncesi),⁸¹ Ergani Hükümet Konağı (1890),⁸² Kayseri Eski Belediye Binası (1890),⁸³ ve Kırklareli Belediye Binası (1900 öncesi)'na⁸⁴ bakıldığında cephe düzenleriyle Sinop Eski Kâgir Binanın cephe düzeni benzeşmektedir (Foto. 21-22-23-24-25-26-27-28-29). Karşılaştırma yapılan bu yapıların ortak özellikleri, genelde subasman üzerine iki katlı, girişi kemerli ve sütunlu kapalı çıkma altından olan giriş sahanlığı bulunmaktadır. Benzer belediye binalarındaki çatı, kırma çatılı olup çatı cepheden algılanmayacak şekilde silmeli parapetle çatıların cepheden algılanabilirliği kapatılmış yapılarıdır. Giyotin pencereler, pencerelerdeki ½ oranındaki dikdörtgen form, girişlerindeki üç eşit yuvarlak formlu küçük açıklı kemerler ve sütunlar geleneksel tipik unsurlardır. Bu dönem yapılarda, Neoklasik öğeler (pediment, silmeler sütunlar gibi. Klasik Dönem (MÖ 5.-MÖ 4. yy.) tapınak yapılarında görülen cephe düzenine ait öğeler) ağırlıklı olarak kullanılmamakla birlikte cephe düzeninde yavaş yavaş yer verildiği, geleneksel-Klasik öğelerden oluşan karma bir cephe olarak düzenlendiği görülmektedir. Bu özellikler, Sinop Eski Kâgir Belediye Binası'nda da bulunmaktadır.

⁷⁶ Uluğ, 1923 çeviri Kanbur: 75.

⁷⁷ Esemeli, 1990: 154-161.

⁷⁸ Belediyeler Yıllığı: 346

⁷⁹ Belediyeler Yıllığı II. Cilt: 579.

⁸⁰ Kolay, 2018: 100.

⁸¹ Yücel, 2018: 50-531 (1920'de onarım yapıldığı ifade edilmektedir).

⁸² Aydın, 2006: 52-Resim 4. 4.

⁸³ Arın Samancı, 2019: 120- Şekil. 5.11.

⁸⁴ Kolay, 2018: 108-117 ve Foto. 57.

Foto. 21. Keşan Eski Belediye Binası⁸⁵ (1866/1900)⁸⁶

Foto. 22. Edirne Belediye Binası (1867)⁸⁷

Foto. 23. Balıkesir Gönen Halk Yetim Yuvası⁸⁸ (1920 öncesi)⁸⁹

Foto. 24. Ergani Hükümet Konağı (1890)⁹⁰

Foto. 25. Kayseri Eski Belediye Binası (1890)⁹¹

Foto. 26. Kırklareli Belediye Binası (1900 öncesi)⁹²

Foto. 27. İzmit Belediye Binası (1901)⁹³

Foto. 28. Taşköprü Hükümet Konağı (1892-1893)⁹⁴

Foto. 29. Tekirdağ Süleymanpaşa Belediye Binası (1900⁹⁵ - 1901)⁹⁶

İzmit Belediye Binası (1901)⁹⁷ ve Tekirdağ Süleymanpaşa Belediye Binası (1900 başı),⁹⁸ yapım tarihi 1900'e tarihlendirilmektedir. Fakat yapılar üslup olarak 1900 öncesi yapılarda olduğu gibi geleneksel öğeleri varlığını sürdürmektedir. Tekirdağ Süleymanpaşa Belediye Binası (1900 başı)⁹⁹ ve Taşköprü Hükümet Konağı (1892-1893),¹⁰⁰ cephe düzenlerindeki değişimin geçiş yapıları olarak değerlendirilmektedir. Cephedeki üçlü kemer kalkmış ve düz kirişli forma

⁸⁵ Facebook - (2.12.2023).

⁸⁶ Belediyeler Yıllığı, II. Cilt: 579.

⁸⁷ Kolay, 2018: 104 -Foto. 41.

⁸⁸ Moda müzayede- (2.12.2023).

⁸⁹ Yücel, 2018: 509-531.

⁹⁰ Aydın, 2006: 52-Resim 4. 4.

⁹¹ Arın Samancı, 2019; 120- Şekil. 5.11.

⁹² Kolay, 2018: 108-117 ve Foto. 57.

⁹³ Kolay, 2018: 376 Foto. 268.

⁹⁴ Aydın, 2006; Resim 4.31.

⁹⁵ Doğan, 2016: 65 ve 226 -Resim. 93.

⁹⁶ Kolay, 2018: 131-136.

⁹⁷ Kolay, 2018: 376, Foto. 268.

⁹⁸ Doğan, 2016: 65 ve 226 -Resim. 93.

⁹⁹ Doğan, 2016: 65 ve 226 -Resim. 93.

¹⁰⁰ Aydın, 2006; Resim 4. 31.

dönüşmüştür. Kemer kalsa bile, geleneksel tutum olan üçlü açıklıklı giriş, pencere ritimlerinindeki oran ve giyotin pencere varlığını korumaktadır (Foto. 27-28-29.).

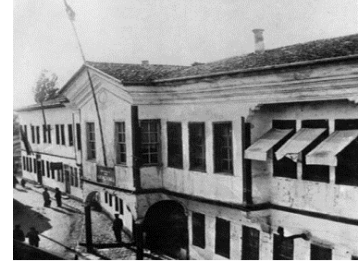
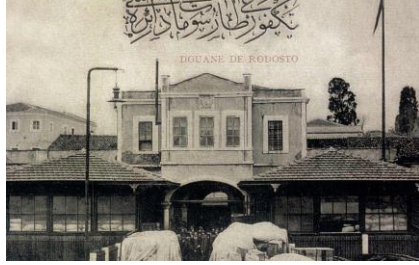

Foto. 30. Tekirdağ Gümrük Binası (1899)¹⁰¹ **Foto. 31.** Çorum Hükûmet Konağı¹⁰² **Foto. 32.** Çorum Hükûmet Konağı¹⁰³

Tekirdağ Gümrük Binası (1899)¹⁰⁴ ve Çorum Hükûmet Konağı¹⁰⁵ 1900 öncesi yapı kitle ölçü ve oranları ve cephe özellikleri görülmektedir. Ama geleneksel olarak görülen üçlü kemerli giriş yerini tek ve geniş açıklıklı basık bir kemere bırakmıştır. Bu düzenleme, dönemsel değişimin etkisi olarak değerlendirilmektedir (Foto. 30-31-32.).

Edirne Hükûmet Konağı (1864), İzmir Hükûmet Konağı (1872), Konya Hükûmet Konağı (1890)¹⁰⁶ benzeşmektedir. Bu yapılar 1900 öncesine tarihlendirilmesine rağmen üslup dönüşümünün etkileri öne çıkmaktadır. Buna, iki yapının bulunduğu şehirlerin gelişme hızının daha erken tarihlerde gerçekleştiğini düşündürmektedir. Yapıların yatayda genişlediği ve metrekare olarak büyük olduğu anlaşılmaktadır. Öte taraftan geleneksel yapı etkisi olarak, eşit açıklıklı kemerlerden oluşan giriş gibi tipik öğeler varlığını sürdürmektedir. İzmir Hükûmet Konağı'ndaki pedimentin varlığı, yapı üslubunu batıya doğru daha da yaklaştırmaktadır (Foto. 33-34-35.).

Foto. 33. Edirne Hükûmet Konağı (1864)¹⁰⁷

Foto. 34. İzmir Hükûmet Konağı (1872)¹⁰⁸

Foto. 35. Konya Hükûmet Konağı¹⁰⁹ (1890'lar)¹¹⁰

Foto. 36. Bitlis Belediye Binası (1895)¹¹¹

¹⁰¹ Doğan, 2016: 180 -Resim. 3.

¹⁰² Yılmaz, 2020: 174- Görsel 148.

¹⁰³ Çorum Valiliği- (02.02.2024).

¹⁰⁴ Doğan, 2016: 180 -Resim. 3.

¹⁰⁵ Yılmaz, 2020: 174- Görsel 148.

¹⁰⁶ Güntan, 2007, şekil 3.3.2: 49'dan aktarma.

¹⁰⁷ Edirne Valiliği (20.12.2023); Güntan, 2007; 147 (Özandes, E. 1999'dan alınmış).

¹⁰⁸ Şimşek Özel, 2018: 97- Şekil. 16; Tarihi Kişiler, Mekânlar ve Hikâyeler (22.01.2024).

¹⁰⁹ Eski Türkiye Fotoğrafları Arşivi - (22.01.2024).

¹¹⁰ Güntan, 2007, şekil 3.3.2: 49'dan aktarma.

¹¹¹ Kolay, 2018: 148 -Foto. 89. Foto. Mesut Gül

Sinop Eski Belediye Binası ile Bitlis Belediye Binası (1895)¹¹² karşılaştırıldığında; ikisi de şehir surları önünde konumlandırılmış olmaları benzerlikleridir. Bitlis Belediye Binası taş yapıdır ve daha büyük metrakareli bir yapıdır. Taşın kullanımında ise geleneksel işçilik görülmektedir. Yani 1895 yılında yapılmış olan Bitlis Belediye Binası'nda hala geleneksel tutum varlığını sürdürmektedir (Foto. 36).

Foto. 37. Siverek Hükümet Konağı (1903/1980)¹¹³

Foto. 38. Kütahya Eski Hükümet Konağı¹¹⁴ (1905)¹¹⁵

Foto. 39. Çorlu Belediye Binası (1901¹¹⁶ - 1877¹¹⁷)

Foto. 40. Sinop Eski Hükümet Konağı¹¹⁸ (1901/1907)¹¹⁹

Foto. 41. Safranbolu Hükümet Konağı (1904/1905)¹²⁰

Foto. 42. Erdek Hükümet Konağı¹²¹ (1905)¹²²

Yapıların inşa tarihi 1900 ve sonrasında ise, cephe düzenindeki değişimler, metrekare artışları çok daha öne çıkmaktadır. Geleneksel yapı oranları, önce yatayda değiştirilerek büyümüş durumdadır. Karşılaştırma yapıları; Siverek Hükümet Konağı (1903),¹²³ Sinop Eski Hükümet Konağı (1901/1907),¹²⁴ Kütahya Eski Hükümet Konağı (1905),¹²⁵ Çorlu Belediye Binası (1901),¹²⁶ Safranbolu Hükümet Konağı (1904-1905)¹²⁷ ve Erdek Hükümet Konağı (1905).¹²⁸ Giriş düzeni değişmiştir, peçelerdeki ½ oran korunmaya devam etmektedir. Ama ön cephe, yanlara doğru genişlemiştir ve cephede kütle hareketleri yapılmaktadır. Klasik Dönem anıtsal yapı tarzı alınlıktan ziyade, Osmanlı mührü taşıyan ve yuvarlak hatların tercih edildiği alınlık formu kullanılmaktadır. Üç kemerli giriş terk edilmiş ama geleneksel bu tutumun yorumu şeklinde formlara dönüşmüştür. Açıklık sayısı korunmak istenildiğinde kirişle geçilen üç açıklık hale, kemer formu tercih edildiğinde tek açıklık basık kemerli girişe dönmüştür. Yapım tarihi 1900'lere doğru kaydıkcça cephe tipolojisi, Erken Cumhuriyet Dönemi Hükümet Konaklarına doğru

¹¹² Kolay, 2018: 148 -Foto.89.

¹¹³ Aydın, 2006: Resim 4.43.

¹¹⁴ Eski Türkiye Fotoğrafları Arşivi (13.2.2024).

¹¹⁵ Türkiye Kültür Portalı.

¹¹⁶ Kolay, 2018: 76-88 Foto. 26.

¹¹⁷ Eski Türkiye Fotoğrafları Arşivi (20.01.2024).

¹¹⁸ Sinop Müzesi Arşivi.

¹¹⁹ Ulug, 1923.

¹²⁰ Aydın, 2006. Resim 4.25.

¹²¹ Aydın, 2006: Resim 4.28 ve Erdek Kaymakamlık Arşivi.

¹²² Aydın, 2006.

¹²³ Aydın, 2006: Resim 4.43.

¹²⁴ Ulug, 1923.

¹²⁵ Türkiye Kültür Portalı.

¹²⁶ Kolay, 2018: 76-88 Foto. 26.

¹²⁷ Aydın, 2006. Resim 4.25.

¹²⁸ Aydın, 2006.

evrildiği; yapı kitlesinde hareketler, yapıların metrekarelerinin ve kat sayılarının arttığı görülmektedir. 1900 tarihi yapılarda değişimin daha belirgin hale geldiği, geleneksel oranlardan kopulduğu, yatayda ve dikeyde artışın olduğu görülmektedir. Yapıların genişlemesinin ve artan metrekarelerinin nedeni, hizmet ettiği nüfusun artması veya hizmetin detaylandırılarak birimlerin artışına bağlı olmalıdır. Belki de modernleşmenin getirisi sonucunda değişen sosyal görüye bağlı artan lüks ihtiyacı, bunun bir başka nedenidir (Foto. 37-38-39-40-41-42.).

Foto. 43. Düzce Hükümet Konağı (1923)¹²⁹ **Foto. 44.** Bolu Hükümet Konağı (1926)¹³⁰

Yapıların inşaa tarihleri 1900'lerden 1920'lere doğru gelindiğinde, değişiklikler daha da fazla algılanmaktadır. Örneğin Bolu Hükümet Konağı (1926)'nda¹³¹ olduğu gibi. Düzce Hükümet Konağı (1923)'nın¹³² literatürdeki tarihi 1923 olarak verilmektedir. Fakat ön cephesi, saçakları üslup olarak 1890-1900 sonrası yapılara daha çok benzediği düşünülmektedir (Foto. 43-44).

Sonuç olarak; burada ele alınmakta olan dönemdaş yapıların fotoğrafları kronolojik olarak incelendiğinde, 1850-1900 ile 1900 -1920 arasındaki yapılmış yapılar arasındaki farklar çok daha net olarak algılanmaktadır. Tanzimat ve batılılaşmayla yaşanan dönüşümün akışı mimari üsluptaki değişimlerle izlenebilmektedir. Tanzimat Dönemi (1839) sonrası inşa edilen kamu yapılarından olan belediye binalarında, Neoklasik /Eklektik ve Oryantalist, geleneksel ve millî üslup kullanıldığı, ağırlıkta ise Neoklasik üslubun tercih edildiği görülmektedir. Değişimin belirginleşmesi 1900'lerle birlikte daha da öne çıkmaktadır.

Değişimin akışı, 1860-1900 arasında yapılmış olan yapılarda geleneksel özelliklerin daha fazla olduğu, yapıların daha mütevazı metrekarelerde, yani geleneksel sivil mimarlık ölçülerinde yapıldığı anlaşılmaktadır. Sinop Eski Kağıt Binası, iki katlı ve toplamda sekiz hizmet odası ve küçük bir meclis salonuyla, girişindeki üç adet kemeriyle, 1850-1900 arasına tarihlendirilen yapılar gibi geleneksel yapılanmayla bağını, daha sıkı koruduğu görülmektedir.

Öte taraftan pedimenti, çatı köşelerindeki akroterleri, yapının dört köşesindeki sütunsuz silmeleri yapıya batı etkisiyle yapılmış olmalıdır. Batı etkili öğeleri nedeniyle yapı 1863/1868 öncesine de ait olamayacağını göstermektedir.

Tüm bu veriler ışığında Sinop Eski Kağıt Belediye Binasının inşaa tarihi; 1900 öncesine ait olan 1863-1868 tarih aralığında olmalıdır.

6.3. Mimari Plan Analizi:

Şenyurt (2015)'un¹³³ ve Kolay (2018)'in¹³⁴ çalışmalarında; Tanzimat Dönemi belediye binaları için, "belediye mimari tasarlama şartlarına ilişkin bir notun arşivlerde bulunmadığını, buna karşılık geleneksel konut mimarisinde kullanılan dilin sürdürüldüğünü" belirtmektedirler. Aynı dönemde yapılmış ve benzer cephe özellikleri taşıyan yapıların plan tiplerinin tipolojik analizi Kolay (2018)'de yapılmaktadır.

¹²⁹ Eski Türkiye Fotoğrafları Arşivi-(12.2.2024).

¹³⁰ Eski Türkiye Fotoğrafları Arşivi- (12.2.2024).

¹³¹ Eski Türkiye Fotoğrafları Arşivi- (12.2.2024).

¹³² Eski Türkiye Fotoğrafları Arşivi-(12.2.2024).

¹³³ Şenyurt, 2015.

¹³⁴ Kolay, 2018: 377 vd.

Tanzimat sonrası ve 1900'den önce yapılmış belediye hizmet binalarına ilişkin Kolay (2018)'in oluşturduğu plan tipolojisi, mevcut fotoğraf ve imar planındaki zemin oturumu birlikte düşünüldüğünde; bu çalışmayla 1900 öncesine tarihlendirilen Sinop Eski Belediye Binası planını hazırlamıştır. Yapının özgün fotoğraflarıyla plan analizleri birlikte ele alındığında; zemin katında giriş geniş bir hole açıldığı, holün sağında ve solunda ikişer adet oda bulunduğu, surlara doru olan tarafta bir servis mekânı ve/veya çıkışı olduğu düşünülmektedir.

Merdiven çekirdeği Frengi Hastanesi'ndeki (1877) ve Tekirdağ Süleymanpaşa Belediye Binası'ndaki (1899)¹³⁵ gibi, girişin tam karşısında iki kol çıkmalı ara sahanlıktan sonra tek kolla üst kata ulaşan merdiven düzeni olmalıdır.¹³⁶ Merdivenin kollarının üst kat holüyle birleştiği noktada yükü taşıyan birer adet ahşap sütun olmalıdır (Foto. 45-46).

Foto. 45. Frengi ve Gureba Hastanesinin Merdiveni (1877)¹³⁷

Foto. 46. Tekirdağ Süleymanpaşa Belediye Binası Merdiveni (1899) (Çağatay Çavuşoğlu)¹³⁸

Kolay (2018)'da Osmanlı yerel yönetim bina planları, ortak kullanılan merkezi bir hol ve çevresinde şekillenen dikdörtgen ya da kare planlı mekânlardan meydana gelen bir tipoloji ile belgelenmektedir. Sinop Eski Belediye Binası'nda da tipik geleneksel avlulu konut planı olduğu düşünülmektedir.

Olasılıkla merdivenin sağ/kuzey yönünde yapının zemin kat kotunda veya zeminden yarım kat yüksekliği kadar kot düşürülerek oluşturulan yarı bodrum katı oluşturularak ıslak hacimlerin yapıldığı düşünülmektedir. İkinci katta gene ortada holü olduğu; girişin üstündeki çıkmalı alan genişçe oluşturulan meclis toplantı salonu ve yanlarda ise, zemin kattaki gibi ikişer adet oda şeklinde düzenlendiği öngörülmektedir.

Yapının mevcut cephe fotoğraflarına ve yapılan tipolojik analiz sonucuna göre; restitüsyonel planların aşağıdaki gibi olduğu düşünülmektedir (Bkz. Planlar 1 ve Plan 2).

Plan 1. ve Plan 2. –Sinop Eski Belediye Binası için Öneri Zemin Kat ve Birinci Kat Planları (İmar planı üzerinden ölçekli/oranlı kroki şeklinde düzenlenmiştir.) Çizim: Mahitap Sel.

¹³⁵ Doğan, 2016: 228 –Resim. 96.

¹³⁶ Yapının merdiven çekirdeğinin; Frengi Hastanesi tipinde veya tek kol çıkmalı ara sahanlıktan sonra sağa-sola ayrılan iki kollu merdiven düzeni veya dönerli olabileceği düşünülmektedir.

¹³⁷ “Sinop Frengi Hastanesi'nin giriş kapısından görüntü” konulu belge. BOA, Fon: FTG Fotoğraflar FTG.f – Kutu No: 622 tarih: yok

¹³⁸ Doğan, 2016: 228 –Resim. 96.

Sonuç

Sinop Eski Belediye Binası'nın, günümüz Merkez Meydankapı Mahallesi 120 ada 23 parselinde olduğu bilinmektedir.

Sinop Eski Belediye Binası, günümüzde yok olmuş diğer kamusal binalarla birlikte; deniz kenarındaki meydanı çevrelemekte, Hükûmet Konağı'na giden aksı bağlamaktadır. Tanzimat/batılılaşma/modernleşme süreciyle başlayan (1863-1976 yılları arasında, 113 yıllık süre içinde) dönüşümün ve açılan yeni kent merkezinin en eski yapısı olmuştur. Yapı, Tanzimat sonrası Osmanlı Dönemi'nden Cumhuriyet'e geçiş dönemini belgelemektedir.

1863'e tarihlendirilen Eski Belediye Binası, mimari üslubu ile de önemlidir. İki katlı, kırma çatılı olan yapıda, batı etkili üslup görülmektedir. Yapının orta aksında yer alan giriş, simetrik cephe düzeni içindedir. Üçlü eşit açıklığa sahip kemerle giriş saçağı oluşturulmuş, bu kısım öne çıkarılarak hem planda hem de düşeyde giriş vurgulanmıştır. Yapının köşelerinde, kat geçişlerinde, çatı bitişinde olmak üzere silmeler, köşelerde ve alındaki akroterik öğeler, masif sövelerle çevrilmiş dikdörtgen pencereler yapıdaki batı etkisini gözler önüne sermektedir. Sinop nüfusu, 1927 yılında 5.006 kişi, 1949 yılında 4.995 kişidir.¹³⁹ 1880 yılında muhtemelen çok daha az sayıda nüfusa hizmet eden Sinop Belediyesi Binası düşünüldüğünde; toplamdaki 8 odalı ve bir meclis salonlu bu yapı; 1863-1880 arasında Hükûmet Konağı, 1880-1975 arasında belediye binası olarak yeterli şekilde işlevini yerine getirerek hizmet etmiş olmalıdır.

Yapı, Osmanlı'dan Cumhuriyet'e geçişin tüm sürecine tanıklık ettiği gibi, bu dönemdeki olaylarda resmî yönetim binası olarak kullanılmıştır. Gelenekselden modernliğe dönüşümünün belge niteliğindeki tanığıdır.

Ülke tarihindeki ve Sinop kent belleğindeki önemli birçok olaya tanıklık eden yapı, Osmanlı Dönemi'nin, Tanzimat'la başlatılmak zorunda kalınan modernleşmenin/batılılaşmanın en erken tarihli binalarından biri olmuştur. Mustafa Kemal Paşa'yı 16 Eylül 1928'de Harf Devrimi'nde ağırlamıştır.¹⁴⁰ Cumhuriyet Dönemi'nde her yıl resmî törenlerin ve fener alaylarının yapıldığı, yürüyüşlerin düzenlendiği ana güzergâhtadır.¹⁴¹ Yapının kent belleğindeki önemine dikkat çeken Sinop Belediyesi, yapının maketini yaptırmıştır. Maket, yeni hizmet binasında ve muhtelif sergilerde sergilenmektedir.

Yapının, çevresiyle olan kat ve üslup birliği dikkati çekmektedir. Kentin anıtsal doğu surlarıyla, gerek gabarisiyle gerek mütevazi kitle oranlarıyla da uyumlu ve bütünleşik durmaktadır. Aynı hatta yer alan Askerî Garnizon Komutanlığı Binası (1920) ve Şehir Kulübü Binası'yla birlikte surların önünde adeta sıralanmış biblo dizinin en erken tarihli parçası Sinop Eski Belediye Binasıdır. Yapının 1976'da yıktırılmasıyla bu bütün de bozulmuştur (bkz. Foto. 3-4).

1976'da yıkılan Eski Kagir Belediye Binası'nın yerine, 1976'da beş katlı betonarme belediye hizmet binası yaptırılmıştır. Bu betonarme yapı ise 2022 yılında yıktırılmıştır ve Belediye merkez dışına taşınmıştır. Günümüzde Eski Belediye Binası'nın yeri park olarak kullanılmaktadır (Foto. 47).

¹³⁹ *Belediyeler Yıllığı*, 1949: III. cilt: 344-351.

¹⁴⁰ Ülkütaşır, *Hürses*, 3 Ocak 1956; Özcanoğlu, 2006: 56-59.

¹⁴¹ Demir ve Başar, 2023: 317-361.

Foto. 47. Günümüzde Belediye Binası'nın Oturum Alanı (Şubat 2023) ¹⁴²

Tanzimat ile başlayan modernleşme sürecinin Sinop'taki temsili olması, bu sürecin etkisiyle dönüşen kentin yeni merkezinin ilk taşı olması, 1870'den 1976'a kadar geçen süreçte kesintisiz hizmet vermesi, dönemsel değişimleri de içeren tüm önemli olaylara tanıklık etmesi ve mimari özellikleri dolayısıyla Eski Belediye Binası'nın özgün konumuna ve özgün verileriyle yeniden yapılması ve ihya edilmesi gerektiği düşünülmektedir. Tescilli yapı rekonstrüksiyon şartlarını sağlamaktadır, çevresindeki yapılarla bir bütün oluşturmaktadır

Sonuç olarak; gerekli yasal izinler alınarak yapılan araştırmalarla, Eski Belediye Binası'nın tescilli olduğu tespit edilmiştir ve taramalarda bu kararı iptal eden herhangi bir karara da rastlanılmamıştır. Tescil kararı geçerlidir. Sinop Eski Belediye Binası'nın 660 sayılı ilke kararının 3. Maddesine göre; rekonstrüksiyon şartlarının tamamını taşıdığı görülmektedir ve günümüzde yapının yeri boş durumdadır (Foto. 47.). Tescilli Doğu Surlarının önünde, Şehir Kuluübü ve Jandarma Binası'yla oluşturduğu tescilli yapı dizisinin en erken tarihli parçası olan bu yapı Sinop kentinin dönüşümünün tarihi tanığıdır. Ayrıca Tanzimat'la başlayan gelenekselden modernleşmeye dönüşen yeni kent merkezini oluşturan üçlü yapı kurgusunun en eski tarihli binasıdır. Çalışmada ortaya konulan ve belgelenen veriler ışığında; Sinop Eski Belediye Binası'nın Koruma Amaçlı İmar Planlarına "tescilli yapı" lejantıyla yeniden işlenmesi ve kent belleğinin simge yapılarından biri olması nedeniyle "kent arşivi" işleviyle yeniden ihya edilmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

1. Arşivler

Erdek Kaymakamlığı Arşivi (2024).

Eski Türkiye Fotoğrafları Arşivi. (02.02.2024). <https://www.eskiturkiye.net/tag/h%C3%BCk%C3%BCmet-kona%C4%9F%C4%B1/>: adresinden alındı.

İller Bankası Arşivi (2024 ve öncesi).

Mahitap Sel Kişisel Arşivi (2024 ve öncesi).

Samsun Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü Arşivi (2024 ve öncesi).

Sinop Müzesi Arşivi (2024 ve öncesi).

Sinop Belediyesi Arşivi (2024 ve öncesi).

T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA).

¹⁴² Sarı çerçeve içindeki boş alan binanın oturum alanını göstermektedir. Mahitap Sel Kişisel Arşivi.

2. Diğer Kaynaklar

Acar, Gevher (2000), *Tanzimat Dönemi Fikir ve Düşünce Hayatının Mimari Alana Yansıması*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul: Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Arın Samancı, Kadriye Merve (2019), *Kayseri Meydanının Cumhuriyet Dönemi Modernizm Yaklaşımı Bağlamında Değişimi: Eski Hükümet Konağı Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

Aydın, Önder (2006), *Son Dönem Osmanlı Mimarlığı'nda Batılı Klasik Oranların Kullanımı Üzerine Bir Araştırma: Sultan II. Abdülhamid devri (1876-1909) Hükümet Konaklarında Sütun Düzeni Analizi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

Bal, Mehmet Suat (1998), *Türkiye Selçuklularında Ticari Hayat*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Barat, Claire (2006), *Sinope Dans Son Environnement Pontique*, Fransa: Yayınlanmamış Doktora Tezi, Université Michel De Montaigne - Bordeaux 3.

Belediyeler Yıllığı (1949), Ankara: İller Bankası Yayınları.

Çapar, Okan (2019), *Osmanlı Devleti'nde Fransız Sermayesi (1838-1914)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Çiçek, Yeter (2014, Nisan), "Geçmişten Günümüze Türkiye'de Yerel Yönetimler", *KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 53-64.

Çorum Valiliği. (02.02.2024). <http://www.corum.gov.tr/kurumlar/corum.gov.tr/Y-Tarihce/hukümet-konağı-eski.jpg> adresinden alındı.

Demir, Cenk ve Başar, Batuhan (2023), "Atatürk Dönemi Sinop'ta Cumhuriyet Bayramı Kutlamaları", *Sinop Tarihinden Kesitler*, ed. Cenk Demir, Nuri Kavak ve Serkan Yazıcı, İstanbul: Özgür Matbaacılık, 317-361.

Deniz, Ahmet, Akarçay, Pınar ve Karakaş, Ahmet (2017), "Osmanlıda Belediyeciliğin Gelişimi ve Çabaları", *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, (64), 314-325.

Dişli, Gülşen ve Günel, Gökçe (2020), "Türkiye'de Gayrimenkul Eski Eserler Anıtlar Yüksek Kurulunun Oluşumu, Gelişimi ve Kararlarının Günümüz İlke Kararlarıyla Kıyaslanması", *GRID-Architecture Planning and Design Journal*, 3(1), 2-27. <https://doi.org/10.37246/gri> adresinden alındı.

Doğan, Cenk (2016), *Tekirdağ Kent Merkezindeki Son Dönem Osmanlı Kamu Yapıları (XX-XIX YY.)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale: Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Düstur, T.1. (tarih yok). c.2 sh. 640-643 ve c.4. sh. 552-570.

Edirne Valiliği (22.01.2024), Hükümet Konağı Tarihçesi: <http://www.edirne.gov.tr/hukümet-konağı-tarihçesi> adresinden alındı.

Ergin, Osman Nuri (1934), *Beledi Bilgiler*, İstanbul: Matbaacılık ve Neşriyat Türk Anonim Şirketi.

Eroğlu, Süreyya ve Direr Akhan, Alev (2013), "Seyahatnamelerde Sinop", *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(1), 257-272.

Eryılmaz, Bilal (1999), "Geleneksel Yönetimden Yeni Yönetim Anlayışına", *Liberal Düşünce Dergisi*, 4(15), 84-88.

_____ (2018), "Tanzimat, Devlet ve Modernleşme", *Türk Düşüncesinde Yenilik ve Millilik Sempozyumu*, Çanakkale: Onsekiz Mart Üniversitesi Yayınları, 235-247.

Esemenli, Deniz (1990), *Sinop ili Türk Dönemi Mimarisi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Facebook. (2.12.2024), URL-<https://www.facebook.com/Zerlanis/posts/10155963654516649/> adresinden alındı.

Güler, İbrahim (1992), *XVIII. Yüzyılın İlk Yarısında Sinop: İdari Taksimat ve Ekonomik Tarihi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.

Güntan, Çağrı (2007), *II. Abdülhamit Dönemi'nde İmparatorluk İmajının Kamu Yapıları Aracılığı İle Osmanlı Kentine Yansıtılması*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Yıldız Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

Karcı, Erol (2019), "Sinop Frengi ve Gureba Hastanesi'ne Dair Bazı Tespitler", *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 19(39), 461-483.

Kartal, Nazım (2013), "Tanzimat'tan Cumhuriyete Osmanlı'da Mülki İdare", *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 4(1), 1-24.

Kaynar, Hakan (2000), *Şehir İktidar İlişkisi Çerçevesinde Osmanlı Modernleşmesi ve Osmanlı Şehirleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kır, Yunus Emre, (2023). *Sinop Belediyesi (1870-1924)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sinop: Sinop Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü,

Koca, İbrahim (1996), *Kanun ve Nizamnameler Işığında Dersaadet Belediye Teşkilatı (Şehremaneti) (1855-1313)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kolay, Emre (2018), *Osmanlı Yerel Yönetim Sisteminin Mimari Alana Yansıması: Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Belediye Binaları*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Moda Müzayede (2.12.2023). <https://www.modamuzayede.com/urun/1834130/fotograf-balik-esir-gonen-halk-yetim-yuvasi-osmanlica-tabelali> adresinden alındı

Ortaylı, İlber (2018), *Tanzimat Devrinde Osmanlı Mahalli İdareleri (1840-1880)* (Cilt İlk Baskı: 2000, 3.), Ankara: Türk Tarih Kurumu.

Özcan, Selim (2007), *Tanzimat Döneminde Sinop'un Sosyal Ekonomik Durumu*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Özcanoğlu, Zeynel Zeki (2006), *Geçmişin Fotoğraflarıyla Sinop Tarihi*, Sinop: Sinop Belediyesi Yayınları.

_____ (2012), *Geçmişin Fotoğraflarıyla Sinop Tarihi (1940-1960)*, Sinop: Sinop Belediyesi Kültür Yayınları.

_____ (2021), *Geçmişin Fotoğraflarıyla Sinop (1900-1960 Yılları Arası)*, Sinop: Sinop Belediyesi.

Sel, Mahitap (2018), *Tescilli Arkeolojik Buluntu Alanlarında, Yeni Yapılanma ve Koruma Yaklaşımlarının Tespiti ve İrdelenmesi: Sinop Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

Sinop Bilim Kültür Eğitim Derneği, (2023-2024), *Eski Sinop Fotoları*. <https://sinopbilke.files.wordpress.com/2022/05/1.eski-sinop.jpg> adresinden alındı

Sinop Tarihi ve Kültür Envanteri (2013), Sinop Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Sinop.

Sunay, Cengiz (2002), “Belediyeciliğin Doğuşu Sürecinde Osmanlı Mirası”, *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(1), 113-133.

Şenyurt, Oya (2015), *Osmanlı Mimarisinin Temel İlkeleri, Resim ve İnşa Üzerinden Geliştirilen Farklı Bir Yaklaşım*, İstanbul: Doğu Kitabevi.

Şimşek Özel, Heval (2018), *Tanzimat’tan Cumhuriyet’e İzmir’de Eğitim Yapıları*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Tapu Parsel Sorgulama (12, 8. 2023). <https://parselorgu.tkgm.gov.tr/> adresinden alındı

Tarihi Kişiler, Mekanlar ve Hikayeler (22.01.2024). <https://www.tarihikisiler.com/meanlar-ve-hikayeleri/izmir-valilik-binasi/> adresinden alındı.

Türkiye Kültür Portalı. (tarih yok). <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/kutahya/gezilecek-yer/esk-hukumet-konagi> adresinden alındı.

Uluğ, Hüseyin Hilmi (1923), *Sinop Kitabeleri*, çev. E. Kanbur, Sinop: Sinop Matbaası.

Ulus, İsmail (2014), *Açıklamalı Sinop Kitabeleri*, Sinop: Şimal Ajans Matbaacılık Hizmetleri.

Uzdu, Halil (2011), *Şerif Mardin’de Osmanlı Modernleşmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon: Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ülkütaşır, Mehmet Şakir (3 Ocak 1956), HÜRSES Gazetesi. Ankara: Türk Dil Kurumunun İlk Yılları-Hatıralar. <https://sinopbilke.com/2013/02/28/1928-ataturk-sinop-yali-parkinda-konusmalarin-tamami/>(12.10.2023) adresinden alındı.

Ünal, Mehmet Ali (2014), *Osmanlı Devrinde Sinop (XV. Yüzyıldan XVIII. Yüzyıla Sinop Kazası)*, Ankara: Türk Tarih Kurumu.

Yaylı, Hasan (2012), “Osmanlı İdare Yapısında Belediyelerin Doğuşu”, *Türk Yurdu Dergisi*, 32(293), 37-44.

Yılmaz, Gülten (2020), *Tokat İlinde Geç Osmanlı Dönemi ve Erken Cumhuriyet Dönemi Kamu Yapıları*, Ordu Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ordu: Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yörükoğlu, Fuat (2009), “Türk Belediyeciliğinin Gelişim Süreci”, *Mevzuat Dergisi* (12/ 135),1-22. <https://www.mevzuatdergisi.com/2009/03a/02.htm>

Yücel, M. Serhan (2018), “Maarif Vekâleti İhsaiyat Mecmuasına Göre 1925-1926 Ders Sene-sinde Balıkesir Hususi Mektepleri”, *Vakavinüs- Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi* 3 (Prof. Dr. Azmi Özcan Öğrencileri Özel Sayısı), 509-531.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı: Çalışmanın genel kurgusu ilk yazar tarafından oluşturulmuş; alan çalışması, analizler ve değerlendirmeler iki yazarın ortak katkısıyla gerçekleştirilmiştir.

Çıkar Çatışması Beyanı: Bu çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.

İzinler:

Bu makalede verilen Sinop Müzesi arşivine ait veriler Kültür ve Turizm Bakanlığında alınan kurumsal yazılı izinle; İller Bankası Arşivine ait veriler kurumsal yazılı izinle; Sinop Belediyesine ait arşiv verileri Sinop Belediyesinin kurumsal yazılı izniyle kullanılmaktadır. Bu makale kaynakça gösterilmeden veya makaledeki kaynakçaya direk atıf yapılarak, makaledeki herhangi bilgi/veri/plan kurumsal arşiv verilerinin akademik ve/veya akademik olmayan herhangi bir çalışmada, hiçbir gerekçe ile kullanılamaz.

Teşekkürler:

Desteklerinden dolayı; Kültür ve Turizm Bakanlığına, Anıtlar ve Müzeler genel Müdürlüğü'ne, Sinop Valisi Dr. Mustafa ÖZARSLAN'a, Sinop İl Kültür ve Turizm Müdürlüğüne, Sinop Müzesinin tüm çalışanlarına, İller Bankası AŞ'ye ve uzmanlarına, İller Bankası AŞ'den Şehir ve Bölge Planlama Uzmanı Yasin AZMAN'a, Sinop Belediyesine ve Abdullah TAHTA'ya, Samsun Rölöve ve Anıtlar Müdürü Dr. Ali SARIALIOĞLU'na, Sinop Alan Yönetimi Başkanı Mimar Hülya CİVLEZ ANDAÇ'a ve katkılarından dolayı Doğa Can YILDIRIM'a teşekkür ederiz.

Makalede kaynakça olarak ele alınan tüm yayın sahiplerine emekleri için tek tek teşekkür ederiz.

Makalede ele alınan yapıya ilişkin, yapıyı ve olayları tarihinde belgeledikleri için 1975-1976 yıllarında raporları yazan Sinop Müzesi uzmanlarına ayrıca teşekkür ederiz.

Ek: GEEAYKK- 14.2.1976 Tarih 8950 Sayılı Tescil Kararı

T. C.
KÜLTÜR BAKANLIĞI
GAYRİMENKUL ESKİ ESERLER VE ANITLAR
YÖNETİM KURULU BAŞKANLIĞI

K A R A R

Genel No. ve Tarih: 265 - 13.2.1976
Tescil No. ve Tarih: 8950 - 14.2.1976

Tescil No. I - B T A N B U L

Sinop İl merkezinde, sur yanında, eski bina yerinde yapılacak belediye binası hakkında, İmar ve İhka Bakanlığı, Fiziksel ve İmar Genel Müdürlüğüne gönderilen 14. Mart 1975 tarih ve 1593 sayılı yazı ile Kültür Bakanlığı, Eski Eserler ve Ekişeler Genel Müdürlüğüne gönderilen 11. Aralık 1975 tarih ve 12002 sayılı yazı okundu; yapılan müzakeresi sonunda:

Sinop İl merkezinde, sur yanında, belediye hizmet binası ve içine yapılacak beklif edilen yerde bulunan eski ağır binanın korunması, gerekli eski eser olmasına, yapılacak istenen her türlü onarım ve tadilat için, teknikine uygun 1/50 ölçekli temel ölçüsü ile onarım-tadilat projesinin hazırlanıp, isten ve dağıtım, çekimle yeterince fotoğrafları ile birlikte Kuruluma iletilip hakkında ayrıca özel karar alınmasının gerekli bulunduğu karar verildi.

ORHAN ALGAC
BAŞKAN

H. KEMALİ SÖYLER
BAŞKANVEKİLİ

Oye	Oye	Oye	Oye	Oye
Akdoğan (Fahri)	Aksoy (Mehmet)	Aksoy (Ethem)	Altın (Bahadır)	Alay (Orhan)
	Bulutcu		Bulutcu	
Oye	Oye	Oye	Oye	Oye
İlhan (Saded H.)	Eyice (Semih)	Kıroğlu (Fahri)	Kuban (Doğan)	Kuran (Aptullah)
	Bulutcu	Bulutcu		
Oye	Oye	Oye	Oye	Oye
Orhan (Cemal)	Ogel (Semih)	Söyler (H. Kemal)	Taylı (Hüseyin)	Yavaş (Mehmet)
			Bulutcu	Bulutcu
Oye	Oye	Oye	Oye	Oye
Yılmaz (Mehmet)	Köknar (Mehmet)	Vakıflar Genel Müdürü	Eski Eserler ve Ekişeler Genel Müdürü	Türkiye Genel Müdürlüğü
Bulutcu	Bulutcu	Bulutcu	Bulutcu	Bulutcu

Kaynak: Sinop Müzesi Arşivi, 2024.